

www.d4d-ks.org

Democracy for Development
Demokraci për zhvillim
Demokratija za razvoj

**OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS**

Politika e Jashtme e ShBA-së në Kosovë

Pasqyrë e shkurtër nga Bushi te Bideni

Dokument politikash

Nëntor 2021

Të drejtat e autorit © 2021. Instituti Demokraci për Zhvillim (D4D).

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Përveç citimit të pjesëve të shkurtra për qëllime të kritikës dhe shtjellimit, asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të riprodhohet, të ruhet në sistem arkivimi, ose të transmetohet në çfarëdo forme apo çfarëdo mjeti elektronik, mekanik, fotokopjues, regjistruar ose tjetër, pa lejen paraprake të D4D-së.

Autor: Charles King

**Ky dokument është shkruar në anglisht*

Ky dokument është përpiluar nga Instituti Demokraci për Zhvillim (D4D) si pjesë e projektit “Rruga dytësore drejt Europianizimit: Një qasje partneriteti”, mbështetur nga Fondacionet për Shoqëri të Hapur.

Hyrje

Angazhimi i ShBA-së në ish-Jugosllavi nuk filloi seriozisht apo nuk u shndërrua në një skemë të fuqishme të politikës së jashtme deri pas Luftës së Dytë Botërore, pikë në të cilën ky angazhim vazhdoi në dy faza. Faza e parë ndodhi gjatë Luftës së Ftohtë, nga viti 1947 deri në vitin 1991, dhe u katalizua nga Presidenti Harry Truman.¹ Në këtë pikë Kosova ishte krahinë e Republikës Jugosllave të Serbisë, dhe kështu marrëdhëniet e saj me ShBA-në ishin të lidhura ngushtë me ato të Jugosllavisë dhe me konfliktin më të madh sovjetiko-amerikan. Por përkundër ndikimit të parimeve sovjetike në Jugosllavi, angazhimi i palëkundur i Josip Titos me një politikë mosangazhimi dhe përbuzjeje ndaj ndërhyrjes sovjetike në punët e vendit të tij krijoi mundësi për Presidentin Truman dhe etablimin e politikës së jashtme të ShBA-së për të frenuar përhapjen e komunizmit dhe të një Bashkimi Sovjetik gjithnjë e më ambicioz.² Kështu nisi një politikë e jashtme ndaj Jugosllavisë që përfshinte mbështetje të qëndrueshme ekonomike dhe ushtarake që do të vazhdonte kryesisht pa ndërprerje nën administratat pasuese deri në fund të mandatit të Presidentit George H.W. Bush në vitin 1993.³

Faza e dytë nisi me zgjedhjen e Presidentit Bill Clinton në vitin 1992. Bashkimi Sovjetik u shpërbë duke sjellë me vete fundin e Luftës së Ftohtë, hegjemoninë e ShBA-së dhe një ndryshim rrënjësor në politikën e jashtme amerikane. Në fokus më nuk ishte frenimi i ideologjisë dhe agresionit sovjetik, por përkundrazi ishte promovimi i një rendi botëror demokratik liberal, duke lidhur tregjet ndërkombëtare nëpërmjet rritjes së tregtisë dhe kufijve të hapur dhe duke krijuar një shoqëri globale në të cilën njerëzit kudo mund të jetonin me dinjitet dhe siguri.⁴ Theksi i ri u vendos mbi ndërtimin e koalicionit dhe ndërhyrjen shumëpalëshe, duke forcuar legjitimitetin dhe duke zgjeruar mandatin e organizatave të sigurisë si Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) dhe partneriteteve ekonomike si Marrëveshja e Përgjithshme për Tarifat dhe Tregtinë (GATT) (më vonë Organizata Botërore e Tregtisë (WTO)).⁵ Vendimet e politikës së jashtme nuk vareshin më nga ruajtja e interesave tradicionalë amerikanë të sigurisë, por justifikoheshin gjithnjë e më shumë në baza humanitare. Për sa kohë që rreziku për anëtarët e shërbimit amerikan ishte i kufizuar në mënyrë të arsyeshme dhe kërcënimi për civilët mjaft serioz, ShBA-ja dukej e gatshme për të ndërhyrë.⁶

Kjo përlllogaritje shpjegon së paku pjesërisht vendimin e Presidentit Clinton për të kontribuar me mbështetje ajrore për koalicionin e NATO-s, të ngarkuar me dëbimin e forcave serbe nga Kosova, ku serbët ishin përfshirë në persekutimin sistematik të pakicës shqiptare.⁷ Duke u nisur nga përfshirja e suksesshme e NATO-s në Luftën e Bosnjës, e cila u mbështet në forcat ajrore dhe tokësore për t'i dhënë fund konfliktit dhe për të parandaluar spastrimin etnik atje, Presidenti Clinton besonte se një rezultat i ngjashëm mund të arrihej në Kosovë, gjegjësisht një fitore e shpejtë në emër të humanitarizmit që përbënte pak rrezik për pjesëtarët e shërbimit të ShBA-së por premtim domethënës për një rend demokratik liberal botëror.⁸ Ç'është me rëndësi, kjo ishte hera e parë që NATO-ja u fut në një konflikt në Jugosllavi dhe në atë kohë ishte operacioni më i madh që kjo organizatë kishte ndërmarrë ndonjëherë.⁹

Pjesëmarrja e ShBA-së në Luftën e Kosovës, që kontriboi në dëbimin e forcave serbe, shënoi pikën më të lartë të përfshirjes amerikane në Kosovë. Mbështetja ajrore amerikane u konsiderua thelbësore, por jo edhe vendimtare për suksesin e Operacionit të Forcave Aleate dhe asnjë jetë nuk

¹ Pierre Maurer, "United States-Yugoslav Relations: A Marriage of Convenience," *Studia Diplomatica* 38, no. 4 (1985): 432.

² Maurer, "United States-Yugoslav Relations," 431-34.

³ Ibid.

⁴ James Kurth, "First Wave of the Global Era: Kosovo and U.S. Grand Strategy," in *War Over Kosovo*, eds. Andrew T. Bacevich & Eliot A. Cohen (Columbia University Press, 2001), 67-68.

⁵ Kurth, "First War of the Global Era," 74-76.

⁶ David Hastings Dunn, "Innovation & Precedent in the Kosovo War: The Impact of Operation Allied Force on U.S. Foreign Policy," *International Affairs* 85, no. 3 (May, 2009): 533.

⁷ Kurth, "First War of the Global Era," 76-77.

⁸ Ibid.

⁹ Benjamin S. Lambeth, "Operation Allied Force: Lessons for the Future," *RAND Corporation*, 2001, https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB75.html.

ishte humbur në këtë proces.¹⁰ Ç'është e vërteta, ndërhyrja amerikane nën Presidentin Clinton është përgjegjëse kryesore për qëndrimin jashtëzakonisht proamerikan të Kosovë.¹¹ Megjithatë, në vitet pas mandatit të Clintonit, politika e jashtme e ShBA-së ndaj Kosovës arriti një tjetër pikë kthese, duke u bërë prioritet gjithnjë e më i ulët ndërsa ShBA-ja e orientoi vëmendjen në pjesë të tjera të botës, duke përfshirë konfliktet rajonale në Lindjen e Mesme.¹² Ndërkohë që angazhimi sigurisht nuk është ndalur, veprimet e ndërmarra kanë qenë tejet të pamjaftueshme dhe joefektive. Përballë presionit të shtuar të konkurrentëve ndërkombëtarë si Kina dhe Rusia, aspiratat e jashtme dhe sistemet antidemokratike të qeverisjes së të cilave kërcënojnë rendin liberal demokratik botëror të menduar dhe të shtyrë përpara nga një aleancë amerikano-evropiane e pas Luftës së Ftohtë, demokracitë e reja si Kosova përballen me një problem serioz si pasojë e një politike të jashtme apatike dhe të paangazhuar të ShBA-së.

Barazpesha e kësaj pasqyre do të shtjellojë politikën e jashtme të ShBA-së nën administratat e mëparshme, duke filluar me Presidentin Bush në vitin 1989 e duke vazhduar te Presidenti Trump. Më pas do të argumentojë se, në dritën e qasjeve të ndryshueshme të përdorura në të kaluarën, Presidenti Biden duhet të mbështetet në përvojën e tij të gjerë në politikë të jashtme dhe të praktikojë një skemë të modifikuar në Kosovë dhe në Ballkan nëse dëshiron të promovojë me sukses interesat e ShBA-së në Evropën Juglindore. Presidenti Biden duhet të vazhdojë të avokojë për normalizimin e marrëdhënieve ndërmjet Kosovës dhe Serbisë, të zhvillojë ekonominë e Kosovës me theks të veçantë në bujqësi dhe energji, të legjitimojë pavarësinë e Kosovës brenda komunitetit ndërkombëtar dhe të punojë drejtpërdrejt me administratën e zgjedhur rishtazi në Kosovë për të forcuar institucionet demokratike. Një politikë e jashtme aktive, e përshtatur në Kosovë përveç që ka qenë e vazhdueshme dhe dypartiake që nga ditët e para të Luftës së Ftohtë, qasja e tillë do të avancojë interesat tonë ekonomikë dhe të sigurisë, duke përfshirë integrimin euroatlantik të rajonit të Ballkanit, duke siguruar burimet e energjisë në rajon, duke rritur investimet rajonale dhe zhvillimin komercial, avancimin dhe forcimin e institucioneve të sundimit të ligjit në Kosovë dhe sigurimin e trajtimit të barabartë dhe qasjes në të gjitha blloqet e shoqërisë kosovare. Kjo gjithashtu do t'i dërgojë sinjal pjesës tjetër të botës për angazhimin e Presidentit Biden për të rindërtuar aleanca dhe partneritete të denigruara nga Presidenti Trump si dhe do të garantojë paqe dhe prosperitet afatgjatë në Kosovë.¹³

¹⁰ Kurth, "First War of the Global Era," 84-86; Lambeth, "Operation Allied Force."

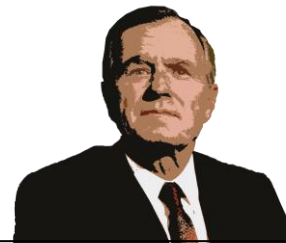
¹¹ Stacy Sullivan, "Kosovo's America Obsession," *Time*, <https://time.com/kosovo-independence-america-obsession/>.

¹² Gorana Grgic, "The prospects of relative neglect – U.S. foreign policy in the Western Balkans under President Trump," *European Leadership Network*, May 19, 2017, <https://www.europeanleadershipnetwork.org/commentary/the-prospects-of-relative-neglect-u-s-foreign-policy-in-the-western-balkans-under-president-trump/>.

¹³ Maurer, "United States-Yugoslav Relations," 434; Visar Xhambazi, "The Western Balkans: An Opportunity for Biden to Restore US Foreign Policy," *The Globe Post*, December 3, 2020, <https://theglobepost.com/2020/12/03/western-balkans-biden/>.

George H.W. Bush

(1989-1993)

Trashëgimia e politikës së jashtme e Presidentit George H.W. Bush përcaktohet kryesisht nga roli i tij në tranzicionin e Rusisë pas rënies së Bashkimit Sovjetik dhe ndërhyrjes së suksesshme në Kuvajt pas pushtimit të tij nga Iraku fqinj.¹⁴ Qasja e tij, e njohur si *Rendi i Ri Botëror*, kërkonte vazhdimin e shuarjes së ndikimit të vazhdueshëm komunist në Evropë dhe realizimin e demokracisë liberale në vend të tij.¹⁵ Ndërsa Bushi u shfaq i hapur ndaj nocioneve të sigurisë kolektive dhe bashkëpunimit ndërkombëtar, përkushtimi i tij ndaj pragmatizmit dhe konservatorizmit (gjegjesisht kujdesit) ishte e dukshme dhe të paktën pjesërisht shpjegon mosgatishmërinë e tij për t'u përkushtuar plotësisht ndaj vendeve që kanë nevojë për ndihmë.¹⁶

Në Ballkan, administrata e Bushit nuk ishte plotësisht e shkëputur, por u tregua e gatshme për të shkuar përtej diplomacisë ose kërcënimeve të vendosjes ushtarake. Kujdesi i Bushit u pa në përgjigjen e tij ndaj Luftës në Bosnje kur ai kundërshtoi thirrjet e anëtarëve të Kongresit dhe ekspertëve të politikës së jashtme për të miratuar një politikë të "ngritjes dhe goditjes", e cila përfshinte heqjen e embargos së vendosur nga Kombet e Bashkuara për armët dhe kanalizimin e pajisjeve moderne ushtarake amerikane për forcat boshnjake.¹⁷

Kur Bushi mori detyrën, Kosova ishte e futur brenda një konflikti të ashpër që buronte nga tensionet etnike midis shqiptarëve dhe serbëve, sidomos si pasojë e ndërrimit të pushtetit të udhëhequr nga lideri autoritar nationalist dhe i pamëshirshëm Slobodan Millosheviq. Kontrolli i politikës së Kosovës ra plotësisht në duart e një regjimi kukull të kontrolluar nga Serbia, ndryshimet kushtetuese të Serbisë ia hoqën Kosovës çdo autonomi krahinore dhe votat e paligjshme të Kuvendit u vërtetuan me forcë të armatosur.¹⁸ Këto ndryshime shkaktuan një përkeqësim qenësor të të drejtave dhe lirive të shqiptarëve dhe siguruan bazën për Luftën e Kosovës në vitin 1999.

Në vend të dërgimit të trupave në Kosovë ose të shfrytëzimit të ndikimit të tij të jashtëzakonshëm në Organizatën e Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) për të bindur aleatët të ndërhyjnë, administrata e Bushit u mbështet në diplomaci, duke i kërkuar Serbisë dhe krahinave jugosllave, përfshirë Kosovën, të angazhoheshin në proceset demokratike dhe të shmangnin konfliktin, dhe duke i kujtuar Jugosllavisë se çdo ndërhyrje e dhunshme në punët e Kosovës do të përballej me përgjigjen e ushtrisë amerikane.¹⁹ Qasja e tij ishte vërtet e kujdesshme dhe pragmatike, duke tingëlluar e fortë dhe e fuqishme dhe duke marrë pozitë të lartë morale, të idealizuar, duke shmangur kostot politike të një angazhimi tjetër ushtarak jashtë vendit.

¹⁴ Stephen Knott, "George H.W. Bush: Foreign Affairs," *University of Virginia Miller Center*, <https://millercenter.org/president/bush/foreign-affairs>.

¹⁵ Knott, "George H.W. Bush."

¹⁶ Knott, "George H.W. Bush."

¹⁷ Laura Silber and Alan Little, *The Death of Yugoslavia* (London: Penguin/BBC Books, 1996), 254.

¹⁸ Simone Bogedal, "The Kosovo-Serbia Conflict And Foreign Intervention," *The Organization of World Peace*, June 9, 2021, <https://theowp.org/reports/the-kosovo-serbia-conflict-and-foreign-intervention/>.

¹⁹ New York Times, "Crises in the Balkans; Statements of United States' policy on Kosovo," *The New York Times*, April 18, 1999, <https://www.nytimes.com/1999/04/18/world/crisis-in-the-balkans-statements-of-united-states-policy-on-kosovo.html>.

Bill Clinton

(1993-2001)

Ndryshe nga paraardhësi i tij, Presidenti Bill Clinton mori detyrën me pak përvojë në politikën e jashtme.²⁰ Skema e politikës së jashtme në të cilën ai u vendos ishte më aktive se ajo e Bushit dhe mishëronte një *doktrinë të zgjerimit*.²¹ Ndërsa përpjekjet për të zgjeruar demokracinë liberale në nivel global, për të rritur tregtinë e lirë dhe për t'u angazhuar në paqeruajtjen shumëpalëshe mbetën çështje të politikës së jashtme, Presidenti Clinton u shfaq më i gatshëm të angazhonte forcat aty ku ishte praktike, pra aty ku angazhimi kishte pak kosto financiare ose humane për ShBA-në.²²

Në fillim, qasja aktiviste e Clintonit ishte më shumë imagjinare sesa reale. Ai i dha fund angazhimit të ShBA-së në Somali dhe vendosi të mos ndërhynte në gjenocidin e Ruandës menjëherë pas kësaj.²³ Në Haiti, megjithatë, Presidenti Clinton orkestroi me sukses largimin e një diktatori ushtarak që kishte përmbysur presidentin e zgjedhur në mënyrë demokratike, duke kërcënuar intervenimin e ShBA-së nëse ai nuk tërhiqej dhe angazhonte trupa për të siguruar tranzicion paqësor.²⁴

Fitorja më e madhe e politikës së jashtme e Clintonit ndodhi në Kosovë më vonë gjatë mandatit të tij dhe mishëroi aderimin e tij karshi ndërhyrjes së llogaritur. Vendimi i Clintonit për të ndërhyrë në Kosovë erdhi pikërisht në momentin e duhur, pasi të gjithë hapat e mëparshëm për të penguar përshkallëzimin rezultuan të pasuksesshëm. Presidenti Clinton ka të ngjarë që u nxit të vepronte në një përpjekje për të parandaluar përsëritjen e mizorive që ndodhën në Bosnje dhe Hercegovinë, gjatë të cilave forcat serbe vranë sistematikisht joluftëtarë dhe kryen gjenocid.²⁵ Pas galvanizimit të mbështetjes në NATO dhe bindjes së organizatës për të nisur një fushatë bombardimi mbi bastionet e Serbisë, që përfundimisht çoi në nënshkrimin e një marrëveshjeje të paqes, Presidenti Clinton angazhoi 20,000 trupa amerikane në një koalicion më të gjerë të NATO-s, të ngarkuar me zbatimin e marrëveshjes së armëpushimit dhe sigurimin e zgjedhjeve të lira dhe të drejta gjatë tërë procesit të rindërtimit të Kosovës.²⁶ Ndërhyrja e ShBA-së dhe NATO-s u mirëprit kryesisht nga popullsia shqiptare e Kosovës dhe shpjegon në masë të madhe pse Shtetet e Bashkuara mbeten jashtëzakonisht të popullarizuara sot në Kosovë.²⁷

²⁰ Russell L. Riley, "Bill Clinton: Foreign Affairs," *University of Virginia Miller Center*, <https://millercenter.org/president/clinton/foreign-affairs>.

²¹ Riley, "Bill Clinton."

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Riley, "Bill Clinton."

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ Sullivan, "Kosovo's America Obsession."

George W. Bush

(2001-2009)

Administrata e Bushit të dytë kishte një qasje të ashpër të politikës së jashtme, por vëmendja ishte kryesisht e kufizuar në Lindjen e Mesme. E definuar me Luftën kundër Terrorizmit, e përshkallëzuar me sulmet e 11 shtatorit, dhe që vazhdoi përgjatë intervenimit ushtarak amerikan në Afganistan dhe më pas në Irak, qasja aktive e Presidentit George W. Bush rezultoi në një nga angazhimet ushtarake më të gjata dhe më diskutabile që nga Lufta e Vietnamit. Politika e tij e jashtme ishte kryesisht e përshtatur për këtë përpjekje dhe kishte si cak luftërat parandaluese, veprimet e njëanshme për të mbrojtur interesat vendorë dhe ndërkombëtarë dhe përhapjen e demokracisë dhe tregtisë së lirë.²⁸

Si guvernator i Teksasit dhe kandidat presidencial, deklaratat e Bushit dhe kandidatit të tij e bënë të qartë se administrata e tyre nuk do të mbështeste praninë e vazhdueshme të trupave amerikane në Kosovë, të vendosura atje si pjesë e koalicionit paqeruajtës të NATO-s që zbaton një marrëveshje armëpushimi me Serbinë.²⁹ Bushi u mbështet në taktikat e fuqisë së butë si diplomacia dhe përshtypja publike për t'i dhënë formë interesave amerikanë në Ballkan dhe ai ishte presidenti i fundit i ShBA-së që shfaqti angazhim serioz dhe domethënës në rajon. Si president, Bushi vazhdoi të mbështeste fushatën e Kosovës për pavarësi nga Serbia.³⁰ Në vitin 2007, ai u bë presidenti i parë i ShBA-së që vizitoi Shqipërinë, një hap që u dëshmuar jashtëzakonisht i popullarizuar nga shumica shqiptare e Kosovës, dhe administrata e Bushit bëri presion për anëtarësimin e Shqipërisë dhe Kroacisë në NATO.³¹ Në vitin 2008, kur Kosova shpalli zyrtarisht pavarësinë nga Serbia, administrata e Bushit lëshoi një deklaratë të nesërmen në mbështetje të këtij hapi. Në fund, presidenti Bush mbështeti anëtarësimin e disa vendeve të Ballkanit në Kombet e Bashkuara, duke përfshirë Kosovën – një hap vendimtar për njohjen ndërkombëtare dhe pjesëmarrjen në marrëveshjet ndërkombëtare të sigurisë dhe tregtisë.³²

Edhe pse veprimet e administratës Bush afruan cakun më pranë rajonit të pavarur dhe të sigurtë të Ballkanit, siç është shpallja e pavarësisë së Kosovës dhe anëtarësimi i Shqipërisë në NATO, disa çështje të kahershme nuk u zgjidhën. Çështja e pavarësisë së Kosovës mbeti shumë e diskutueshme në sferën ndërkombëtare. Rusia dhe fuqitë e tjera të huaja vazhduan të kenë ndikim, ndërsa dialogu Serbi-Kosovë mbeti i tensionuar dhe joproduktiv. Një pengesë e madhe ishte kundërshtimi i Rusisë ndaj pavarësisë së Kosovës dhe anëtarësia e Rusisë në Këshillin e Sigurimit të Kombeve të Bashkuara, gjë që i mundëson të vendosë veton ndaj çdo operacioni paqeruajtës, sanksion ekonomik ose veprim ushtarak në Kosovë ose në rajonin e Ballkanit.³³

²⁸ Gary L. Gregg II, "George W. Bush: Foreign Affairs," *University of Virginia Miller Center*, <https://millercenter.org/president/gwbush/foreign-affairs>.

²⁹ Michael R. Gordon, "The 2000 Campaign: The Military; Bush Would Stop U.S. Peacekeeping In Balkan Fights," *The New York Times*, October 21, 2000, <https://www.nytimes.com/2000/10/21/us/the-2000-campaign-the-military-bush-would-stop-us-peacekeeping-in-balkan-fights.html>.

³⁰ Tabassum Zakaria and Ellie Tzortzi, "Bush Says Kosovo To Be Independent, Delights Albania," *Reuters*, June 10, 2007, <https://www.reuters.com/article/us-bush-albania/bush-says-kosovo-to-be-independent-delights-albania-idUSTZO01747120070610>.

³¹ Ian Traynor, "Bush Insists Kosovo Must Be Independent and Receives Hero's Welcome in Albania," *The Guardian*, June 10, 2007, <https://www.theguardian.com/world/2007/jun/11/balkans.usa>; Donna Miles, "Bush Endorses NATO Membership for Albania, Croatia," *Office of the Secretary of Defense Public Affairs*, October 26, 2008, <https://www.dvidshub.net/news/25568/bush-endorses-nato-membership-albania-croatia>.

³² George W. Bush, "President Bush Discusses Kosovo," *The White House Office of the Press Secretary*, February 19, 2008, <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/02/20080219-7.html>.

³³ Louis Charbonneau, "An Independent Kosovo can never join U.N.: Russia," *Reuters*, January 16, 2008, <https://www.reuters.com/article/us-serbia-kosovo-un/an-independent-kosovo-can-never-join-u-n-russia-idUSN165309320080117>.

Barack Obama

(2009-2017)

Kritikë e përhapur ndaj Presidentit Barack Obama ishte mungesa e një doktrine koherente të politikës së jashtme, duke zgjedhur në vend të kësaj të trajtonte krizat veç e veç.³⁴ Obama shprijetizoi përfshirjen e ShBA-së në Kosovë dhe në rajonin e Ballkanit dhe u fokusua në objektiva të reja dhe të vazhdueshme të sigurisë në Lindjen e Mesme (p.sh. Lufta kundër Terrorizmit dhe ISIS-it, programi bërthamor i Iranit, diktatura në Libi), objektivat ekonomike në Azi (p.sh. reduktimi i barrierave për tregtinë transpaqësore) dhe iniciativat globale mjedisore (p.sh. Marrëveshja e Parisit).³⁵ Ngjashëm si Bushi i ri dhe i vjetër, Obama i përmbahej besimit se Evropa kishte përgjegjësinë për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve në oborrin e vet, duke përfshirë çdo kontest të vazhdueshëm midis Serbisë dhe Kosovës.³⁶

Të thuhet se Obama e shprijetizoi Ballkanin nuk do të thotë se ai e injoroi plotësisht rajonin, duke u mbështetur në diplomacinë për të promovuar interesat e Kosovës dhe për të kundërshtuar ndikimin rus në rajon. Administrata e Obamës e konsideroi Bashkimin Evropian si përgjegjës kryesor për situatën në Ballkan dhe rolin e ShBA-së si mbështetëse dhe nxitëse e përpjekjeve të BE-së sipas nevojës. Në këtë aspekt, Obama u mbështet shumë në përvojën e gjatë diplomatike dhe të politikës së jashtme të zyrtarëve të kabinetit të tij, si Sekretarja e Shtetit Hillary Clinton dhe Zëvendës-presidenti Joe Biden.³⁷ Në ditët pas njoftimit se mbikëqyrja ndërkombëtare e pavarësisë së Kosovës kishte përfunduar, Sekretarja Clinton, për shembull, lëshoi një deklaratë mbështetjeje, duke e njohur këtë veprim si një hap më afër integritit dhe pjesëmarrjes euroatlantike.³⁸

Obama gjithashtu solli një ton të ri në diskutimet Kosovë-Serbi, duke u fokusuar më pak në tensionet etnike dhe pavarësinë e diskutueshme dhe duke e vënë më shumë theksin mbi çështjet e tregtisë, investimeve të huaja direkte dhe normalizimit të marrëdhënieve ushtarake.³⁹ Politika e tij ishte ajo e kundërbalancimit, duke kërkuar të kufizonte mbështetjen rajonale të kundërshtarëve ndërkombëtarë si Rusia, Kina dhe Turqia dhe konsolidimin e mëtejshëm demokratik përmes rritjes së tregtisë, pavarësisë energjetike, një shoqërie civile të fuqishme dhe zgjedhjeve të drejta dhe të lira.⁴⁰ Megjithatë, pavarësisht qëllimeve të lavdërueshme, qasja e Obamës ndaj Kosovës dhe Ballkanit dështoi të arrinte rezultate thelbësore, duke e lënë Kosovën dhe Serbinë jo më afër njohjes reciproke.

³⁴ Michael Nelson, "Barack Obama: Foreign Affairs," *University of Virginia Miller Center*, <https://millercenter.org/president/obama/foreign-affairs>.

³⁵ Nelson, "Barack Obama."

³⁶ Grgic, "The prospects of relative neglect."

³⁷ Ibid.

³⁸ Barack Obama, "Statements by the President on the End of Kosovo's Supervised Independence," *The White House Office of the Press Secretary*, September 10, 2012, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/09/10/statement-president-end-kosovo-s-supervised-independence>.

³⁹ Grgic, "The prospects of relative neglect."

⁴⁰ Ibid.

Donald Trump

(2017-2021)

Fitorja e Donald Trumpit kundër Hillary Clintonit në vitin 2016 mund të shpjegohet të paktën pjesërisht përmes platformës së tij të politikës së jashtme. Por përveç reagimit të drejtpërdrejtë ndaj ndjenjës gjithnjë e më të përhapur se ShBA-ja ishte tepër e zgjeruar dhe aleancat e saj strategjike dhe tregtare të anashkaluara, agjenda e politikës së jashtme të administratës Trump ishte kryesisht e veçuar dhe e paparashikueshme, duke theksuar "fitoret" e lira politike kundrejt politikëbërjes thelbësore dhe duke favorizuar liderë të tjerë të fuqishëm. Qasja *America First* e Trumpit vuri në pah tkurrjen e deficiteve tregtare, ribalancimin e ndarjes së barrës në partneritetet ndërkombëtare dhe forcimin e kufijve të ShBA-së.⁴¹

Pavarësisht popullaritetit të dukshëm të një pjesë e konsiderueshme e elektoratit amerikan, skema e politikës së jashtme të Trumpit ishte më pak një përpjekje strategjike për të ribalancuar angazhimet e Amerikës jashtë vendit sesa një përpjekje për të refuzuar ose përmbysur iniciativat e politikës së jashtme të ndërmarra nga Obama. Shembujt janë të shumtë, siç është tërheqja e ShBA-së nga Traktati i Forcave Bërthamore me Rreze të Mesme, Marrëveshja e Parisit, Partneriteti Transpaqësor, Këshilli i të Drejtave të Njeriut i Kombeve të Bashkuara dhe Marrëveshja Bërthamore e Iranit.⁴² Në mënyrë të ngjashme, Trumpi ia doli të zbehte besimin që mbështet partneritetet strategjike historikisht vendimtare duke bërë thirrje, për shembull, për zgjerimin e Grupit të Shtatë për të përfshirë Rusinë, duke vënë në pikëpyetje efikasitetin dhe vlerën e anëtarësisë së ShBA-së në NATO, si dhe duke rrezikuar tërheqjen amerikane nga Organizata Botërore e Tregtisë.⁴³

Sa i përket politikës së jashtme ndaj Kosovës dhe Ballkanit, qasja e Trumpit dukej në kundërshtim me doktrinën e tij *America First*, por nëse shikohet më për së afërmi del se ishte thjesht një përpjekje e fundit për të siguruar një fitore politike dhe për të forcuar shpresat e tij për rizgjedhje. Tensionet midis Kosovës dhe Serbisë u zbutën gjatë mandatit të Trumpit dhe sigurisht që kishte elementë tradicionalë brenda Departamentit të Shtetit të administratës Trump, të cilët e konsideronin Ballkanin si rajon të rëndësishëm strategjik të konkurrencës midis ShBA-së dhe fuqive të tjera botërore. Por, i pakënaqur me ritmin dhe përparimin e angazhimit, ai emëroi një të dërguar të posaçëm për negociatat midis Serbisë dhe Kosovës në vitin 2019 për të zëvendësuar të emëruarin nga Departamenti i Shtetit, duke zgjedhur ambasadorin Richard Grenell për këtë rol.⁴⁴ Pas një viti negociatash, kryeministri i Kosovës Avdullah Hoti dhe presidenti serb Aleksandar Vuçiq u takuan në Shtëpinë e Bardhë për të nënshkruar dy dokumente të njohura zyrtarisht si Marrëveshjet për Normalizimin Ekonomik mes Kosovës dhe Serbisë.⁴⁵ Ndër dispozitat e tjera, marrëveshjet njëvjeçare kërkonin që Serbia të ndërpriste fushatën e saj kundër njohjes ndërkombëtare të pavarësisë së Kosovës, Kosova të ndërpriste aplikimin për anëtarësim në organizatat ndërkombëtare, dhe normalizimin e marrëdhënieve ushtarake dhe tregtare midis dy vendeve.⁴⁶

Marrëveshja mund të shihet si një shembull i politikës së jashtme të ShBA-së me një qasje aktive ndaj Kosovës dhe me sukses në këtë përpjekje, por është problematike në disa aspekte dhe nuk ka

⁴¹ Jackie Calmes, "Donald Trump: Foreign Affairs," *University of Virginia Miller Center*, <https://millercenter.org/president/trump/foreign-affairs>.

⁴² Zachary B. Wolf, "Here are all the treaties and agreements Trump has abandoned," *CNN*, February 1, 2019, <https://www.cnn.com/2019/02/01/politics/nuclear-treaty-trump/index.html>.

⁴³ Ankit Panda, "Trump Suggests a G7 Expansion to Include Australia, India, and South Korea. Is That Realistic?" *The Diplomat*, June 4, 2020, <https://thediplomat.com/2020/06/trump-suggests-a-g7-expansion-to-include-australia-india-and-south-korea-is-that-realistic/>; Mark Linscott, "The Trump administration's plan to upend the WTO," *Atlantic Council*, June 18, 2020, <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/12/at-nato-summit-trump-abuses-americas-closest-friends/602959/>;

<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/the-trump-administrations-plan-to-upend-the-wto/>.

⁴⁴ Judith Mischke, "Trump names Ric Grenell his special envoy for Serbia and Kosovo," *POLITICO*, October 4, 2019, <https://www.politico.eu/article/trump-names-ric-grenell-his-special-envoy-for-serbia-and-kosovo/>.

⁴⁵ Vivian Salama, "Serbia and Kosovo sign economic normalization agreement in Oval Office ceremony," *CNN*, September 4, 2020, <https://www.cnn.com/2020/09/04/politics/serbia-kosovo-agreement/index.html>.

⁴⁶ Salama, "Serbia and Kosovo sign economic normalization agreement."

gjasa të arrijë ndonjë ndryshim thelbësor. Ç'është më e rëndësishmja, marrëveshja është kryesisht ekonomike dhe nuk trajton çështjen qendrore në thelb të konfliktit Kosovë-Serbi, përkatësisht refuzimin e vazhdueshëm të Serbisë karshi pavarësisë së Kosovës dhe tensionin e vazhdueshëm mes shqiptarëve dhe serbëve që jetojnë në Kosovë. Për më tepër, marrëveshja është planifikuar të zgjasë një vit dhe do të jetë jashtëzakonisht e vështirë të arrihet diçka qenësore ose e përhershme për një kohë kaq të shkurtë. Megjithatë, vlen të theksohet se marrëveshja nuk është krejtësisht e parëndësishme dhe fakti se Trumpi – burim argëtimi për shumë administrata të BE-së – ishte në gjendje të siguronte një marrëveshje të gjerë mes Kosovës dhe Serbisë në presion mbi homologët e tij evropianë për të dëshmuar se ata mund të kenë suksese thelbësore edhe në këtë drejtim.⁴⁷

⁴⁷ Agon Maliqi, "And Now For Something Completely Different," *Sbunker*, September 9, 2020, <https://sbunker.net/rajoni-2020-bllogje-tematike/90624/and-now-for-something-completely-different/>.

Joe Biden

(2021-)

Zgjedhjet presidenciale të vitit 2020 sinjalizuan një refuzim të gjerë të politikës së jashtme të shikuar nga benda të Trumpit në favor të Presidentit Joe Biden, i cili theksoi normalizimin e marrëdhënieve të politikës së jashtme me shtetet e jashtme, ribashkimin në traktate dhe aleanca ndërkombëtare, rivendosjen e pozitës së Amerikës në skenën botërore dhe forcimin e institucioneve ndërkombëtare.⁴⁸ Përvoja e politikës së jashtme dhe diplomatike e Bidenit përpara se të merrte detyrën ishte e madhe, dhe ndër premtimet e ndryshme të fushatës së tij ishte një angazhim për të ristartuar politikën e jashtme amerikane. I vetëdijshëm për mentalitetin që e bëri qasjen e Trumpit, *America First*, kaq tërheqëse për po ata amerikanë punëtorë të klasës së mesme që u dëshmuar qenësorë për fitoren e tij, qasja e Bidenit përqipet të shkrijë politikën e jashtme dhe të brendshme duke argumentuar se çdo veprim i ndërmarrë jashtë do të ndikojë drejtpërdrejt tek amerikanët në vend.⁴⁹ Por shumë kritikë të Bidenit argumentojnë se strategjia e tij e politikës së jashtme është një "America First Lite", që kërkon të bëjë minimumin jashtë vendit duke u fokusuar në shqetësimet thelbësore të brendshme, si pandemia me COVID-19 dhe rënia ekonomike që ajo shkaktoi.⁵⁰ Dhe një zhvillim i kohëve të fundit sugjeron se Bideni mund të mos jetë aq i përkushtuar për të rivendosur aleancat e BE-së siç pretendonte në fushatën e tij presidenciale; Udhëheqësit e BE-së akuzuan Bidenin për pabesi dhe mungesë transparence në negociatat e tij për një aleancë të re strategjike Indo-Paqësore me Mbretërinë e Bashkuar dhe Australinë për t'i siguruar Australisë një nëndetëse bërthamore, duke shfuqizuar në mënyrë efektive një kontratë gjigante midis Australisë dhe Francës për shitjen e nëndetëseve franceze.⁵¹

Ndërsa konturat e agjendës së Bidenit po bëhen më të definuara, është e qartë se ai dëshiron të mbajë një pozicion të vështirë që lidh mirëqenien e brendshme me veprimet amerikane jashtë vendit, duke kërkuar njëkohësisht të përballet me kërcënimin e paraqitur nga një Kinë ambicioze dhe ekonomikisht e fuqishme, të ripërkushtohet ndaj aleancave dhe marrëveshjeve ndërkombëtare, të nxjerrë në pah çështjet mjedisore dhe të të drejtave të njeriut dhe të sigurojë prosperitetin e të gjithë amerikanëve përmes krijimit të vendeve të punës dhe qasjes në kujdesin shëndetësor të përbalueshëm.⁵²

Në Kosovë dhe në rajonin e Ballkanit, Bideni ka mundësinë të refuzojë qasjen e Trumpit me tregtinë në qendër të saj dhe të bëjë progres thelbësor dhe domethënës drejt njohjes reciproke me Serbinë, që është qëllimi rajonal i administratës së tij.⁵³ Zgjedhjet e fundit në Kosovë përveç që rezultuan në një zhvendosje të pushtetit drejt një administrate të etur për konsolidim të mëtejshëm demokratik dhe zhdukje të korrupsionit dhe ndikimeve të jashtme autoritare në politikën e Kosovës, por Bideni gjithashtu ka një histori në Kosovë që mund të çojë në nivele të papara bashkëpunimi dhe angazhimi.⁵⁴ Presidenti Biden vizitoi Kosovën në vitin 2016 për të marrë pjesë në një ceremoni në nderim të djalit të tij të ndjerë, i cili kishte përvojë të madhe si këshilltar ligjor atje, dhe Bideni mbështeti pavarësinë e Kosovës ndërsa shërbente në Komisionin e Senatit për Marrëdhëniet me Jashtë.⁵⁵ Për më tepër, si anëtar i Kongresit Bideni mbështeti ndërhyrjen ushtarake kundër Serbisë si në Luftën e

⁴⁸ Joe Biden, "The Power of America's Example: The Biden Plan for Leading the Democratic World to Meet the Challenges of the 21st Century," *Biden-Harris Campaign*, <https://joebiden.com/americanleadership/>.

⁴⁹ Anita Kumar, "Biden's foreign policy: Reverse the Trump agenda but hit one similar note," *POLITICO*, June 7, 2021, <https://www.politico.com/news/2021/06/07/biden-europe-trip-foreign-policy-492020>.

⁵⁰ Kumar, "Biden's foreign policy."

⁵¹ David M. Herszenhorn, "EU Leaders Accuse Biden of Disloyalty to Allies," *POLITICO*, September 21, 2021, <https://www.politico.eu/article/eu-charles-michel-biden-disloyalty-allies-aucus/>.

⁵² Kumar, "Biden's foreign policy."

⁵³ Orlando Crowcroft, "President Joe Biden says 'mutual recognition' key to Kosovo, Serbia talks," *EuroNews*, April 20, 2021, <https://www.euronews.com/2021/04/20/president-joe-biden-says-mutual-recognition-key-to-kosovo-serbia-talks>.

⁵⁴ VOA News, "Vetevendosje Marks Landslide Victory in Kosovo's General Election," VOA, February 15, 2021, <https://www.voanews.com/europe/vetevendosje-marks-landslide-victory-kosovos-general-election>.

⁵⁵ Xhambazi, "Restoring America's Role."

Bosnjës ashtu edhe në atë të Kosovës, dhe si Zëvendëspresident ai vizitoi dy herë rajonin për të avokuar për afrimin mes Serbisë dhe Kosovës.⁵⁶

Derisa një zgjidhje e përhershme duket e pamundur në një të ardhme të afërt, është në interesin e politikës së jashtme të Bidenit dhe të ShBA-së që të vazhdojë një fushatë për njohje reciproke midis Serbisë dhe Kosovës. Pika qendrore e politikës së jashtme të ShBA-së ka qenë prej kohësh sfidimi i një Kine të zellshme dhe agresive që po përhap në mënyrë aktive sferën e saj të ndikimit. Ky fakt shihet qartë në përpjekjet e administratës Obama për të rritur aktivitetin ekonomik të ShBA-së në rajon dhe për të forcuar partneritetet tregtare me vendet historikisht të varura nga Kina, një përpjekje që ishte edhe më urgjente në dritën e iniciativës së Kinës për nismën e brezit dhe rrugës në vitin 2013 – një plan për zhvillimin e infrastrukturës. me synimin për të investuar në dhjetëra vende dhe organizata ndërkombëtare.⁵⁷ Në të vërtetë, ekonomia e Kinës është rritur në mënyrë eksponenciale, duke i mundësuar të rrisë autoritetin e saj në vendet si Evropa Lindore përmes investimeve të huaja direkte dhe krijimit të borxhit. Në mënyrë të ngjashme, Kina vazhdon të zgjerojë kapacitetin e saj detar dhe të sfidojë ShBA-në ushtarakisht në pjesë të relievit të Paqësorit siç është Deti Jugor i Kinës, ndërsa është në një garë të ashpër me ofruesit e rrjeteve celulare amerikane për të instaluar teknologjitë 5G në mbarë botën.⁵⁸

Kundërshtarët e tjerë gjeopolitikë, siç është Rusia, parashohin rol aktiv edhe në Ballkan. Në Serbi, e cila ka përfitur prej kohësh nga ndikimi dhe mbështetja ruse, presidenti rus Vladimir Putin ka mbështetur vazhdimisht përpjekjet serbe për të çënuar pavarësinë e Kosovës dhe anëtarësimin në organizatat ndërkombëtare, dhe punon për të çënuar zgjerimin e NATO-s në Evropë në përgjithësi.⁵⁹ Sikurse Kina, edhe Rusia kërkon të sigurojë burime dhe shërbime të nevojshme për çdo vend të sapokrijuar ose në zhvillim për të krijuar një qeveri efikase dhe të përgjegjshme, ekonomi të begatë, partneritete tregtare dhe të sigurisë me fqinjët dhe një shoqëri civile të fuqishme të aftë për të formësuar të ardhmen e vendit. Në këtë drejtim, një arenë tjetër në të cilën ShBA-ja gjithnjë e më shumë e gjen veten në konflikt me fuqitë e tjera botërore është energjia, dhe Rusia është treguar veçanërisht e gatshme për të armatosur energjinë për të arritur qëllime politike në rajonin e Ballkanit. Kosova është një nga shtetet e pakta ballkanike që ka mbetur jashtë NATO-s dhe, nëse nuk mund të diversifikojë burimet e saj të energjisë, Rusia do të vazhdojë të theksojë ndihmën për t'u izoluar nga ndikimi perëndimor. Mbetet fakti se nëse ShBA-ja dhe aleatët e saj nuk marrin përsipër këto përgjegjësi dhe nuk vendosen si partneri politik dhe ekonomik i nevojshëm për Kosovën dhe rajonin e Ballkanit, një vend tjetër me motivime jo fort të favorshme do ta bëjë këtë.

Në anën tjetër, aleatët e qëndrueshëm të ShBA-së në Evropë, Gjermania dhe Franca, janë të etur për të luajtur role qenësore ekonomike dhe të sigurisë në rajonin e Ballkanit. Bideni duhet të punojë me këta aleatë si një mundësi për të vlarë dy zogj me një gur, duke përmbyshur premtimin e tij të fushatës për të mbështetur partnerët tradicionalë evropianë, duke luftuar njëkohësisht ndikimin rus dhe kinez në Ballkan.

Kundërshtarët e një regjimi të politikës së jashtme që bën thirrje për prani më të madhe në Kosovë ka të ngjarë të prodhojnë të njëjtën kritikë kundër përfshirjes së gabuar në pjesë të tjera të botës, siç është Lufta e Vietnamit, Lufta kundër Terrorizmit në Irak dhe Afganistan, ose përpjekjet e ndërhyrjes së gabuar në Amerikën Latine. Disa dallime thelbësore tregojnë se tiparet që çojnë në gabimet e politikës së jashtme në të kaluarën nuk do të krijojnë probleme të ngjashme për përfshirjen e ShBA-së në Kosovë. Së pari, Kosova nuk kërkon ndihmë apo ndërhyrje ushtarake. Pavarësisht statusit të kontestuar të pavarësisë së Kosovës, ajo aktualisht nuk është e pushtuar nga një pushtues i huaj, nuk rrezikohet nga pushtimi nga ndonjë fqinj, apo nuk është e përfshirë aktivisht në ndonjë konflikt

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Jay Carey, "FACT SHEET: Advancing the Rebalance to Asia and the Pacific," *The White House Office of the Press Secretary*, November 16, 2015, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/11/16/fact-sheet-advancing-rebalance-asia-and-pacific>; <https://www.cfr.org/background/chinas-massive-belt-and-road-initiative>.

⁵⁸ Edith M. Lederer, "U.S. and China clash at UN over South China Sea disputes," *Military Times*, August 9, 2021, <https://www.militarytimes.com/flashpoints/2021/08/09/us-and-china-clash-at-un-over-south-china-sea-disputes/>; Nicol Turner Lee, "Navigating the US-China 5G Competition," *Brookings*, April 2020, <https://www.brookings.edu/research/navigating-the-us-china-5g-competition/>.

⁵⁹ Louis Charbonneau, "An Independent Kosovo can never join U.N.: Russia."

të armatosur. Së dyti, Kosovës i mungojnë tiparet ideologjike apo fetare që do të kundërshtonin përpjekjet e ShBA-së për fuqizimin e institucioneve demokratike apo për të vendosur një trup transparent dhe llogaridhënës politik. Çështje e vërteta, Kosova mbajti zgjedhje të suksesshme sivjet, ku një pjesë e madhe e popullsisë mori pjesë në votime dhe pas të cilave në pushtet erdhi partia progresive prodemokratike *Vetëvendosje*, ose Lëvizja Vetëvendosje.⁶⁰ Në anën tjetër, Kosova është unike duke qenë vendi më proamerikan në botë, nikoqire e bazës më të madhe ushtarake amerikane në rajon, Kampit Bondsteel, dhe me shumë gjasa do të mbështesë pa rezervë ndihmën, intervenimin dhe përpjekjet diplomatike amerikane në emër të saj.

⁶⁰ "Post-Election Analysis of February 14, 2021 Parliamentary Elections," *National Democratic Institution*, April 29, 2021, <https://www.ndi.org/publications/kosovo-post-election-analysis-february-2021-parliamentary-elections>.

Rekomandime

Politika e jashtme e ShBA-së ndaj Kosovës dhe rajonit të Ballkanit ka qenë mikse dhe kryesisht e varur nga angazhimet dhe prioritetet e politikës së jashtme në pjesë të tjera të botës. Administratat e mëparshme presidenciale nga George H.W. Bushi e deri te Donald Trumpi ishin mbështetur në një miks diplomacie dhe ndërhyrjeje ushtarake për të promovuar interesat e ShBA-së në rajon, por pavarësisht formës apo funksionit të skemave të ndryshme të politikës së jashtme, ka pasur përshtypje mbizotëruese se Evropa është përgjegjëse për zgjidhjen e çështjeve të saj. Në dritën e rritjes së angazhimit të vendeve me modele dhe vlera politike të kundërta me ato të Amerikës, dëmit të jashtëzakonshëm që Trumpi i bëri ShBA-së si arketip i një rendi demokratik, kapitalist botëror, respektit jashtëzakonisht pozitiv të Kosovës ndaj ShBA-së dhe mundësive të krijuara nga lidhshipi i ri i qeverisë së Kosovës, presidenti Biden duhet të braktisë qëndrimin e lartpërmendur dhe të ripërkushtohet ndaj partnerëve tanë evropianë. Presidenti Biden duhet:

1. të përshpejtojë përpjekjet për arritjen e njohjes reciproke mes Serbisë dhe Kosovës;
2. të izolojë më tej politikën e Kosovës nga ndikimi serb dhe rus;
3. të vazhdojë politikën e filluar në kohën e Obamës dhe të vazhduar nga Trumpi për të rritur investimet e huaja direkte dhe për të zhvilluar ekonominë e Kosovës; dhe
4. të mbetet i përkushtuar për ofrimin e ndihmës ushtarake qoftë në mënyrë të njëanshme ose si pjesë e një koalicioni më të gjerë nëse kërcënohet sovraniteti apo siguria e Kosovës.

Ka një mori rrugësh që administrata Biden mund të ndjekë për të lehtësuar arritjen e qëllimeve të përgjithshme të përshkruara më lart, dhe ai mund ta bëjë këtë në mënyrë të njëanshme përmes operacioneve të ambasadës amerikane dhe agjencisë federale.

Për sa i përket luftimit të korrupsionit dhe konsolidimit të mëtejshëm të institucioneve demokratike, të cilat do të përmirësojnë perspektivat e Kosovës për integrim euroatlantik, administrata Biden duhet të punojë me Departamentin e Drejtësisë së ShBA-së për të sjellë zyrtarë në aparatin e sundimit të ligjit në Kosovë, për të siguruar juristë për të ndihmuar me hartimin e ligjeve të reja dhe për të siguruar që sistemi legjislativ të jetë në gjendje të zbatojë ligjet e tij dhe t'i mbajë përgjegjës ata individë që i shkelin ato.⁶¹ Presidenti Biden gjithashtu duhet të vazhdojë mbështetjen e ShBA-së për rindërtimin e Forcës së Sigurisë së Kosovës në një aparat të fuqishëm ushtarak, të aftë për të mbrojtur sovranitetin e Kosovës në përputhje me kërkesat e NATO-s nga shtetet anëtare.

Sa i përket arritjes së njohjes së ndërsjellë ndërmjet Kosovës dhe Serbisë, Presidenti Biden duhet të përdorë rrjetin e tij të gjerë ndërkombëtar dhe trupin diplomatik për të vazhduar avokimin në emër të pavarësisë së Kosovës, njohje që është e nevojshme për anëtarësimin në aleanca të rëndësishme strategjike dhe partneritete ekonomike. Nëse vendet ngurrojnë të ofrojnë njohje, administrata Biden duhet të kërkojë mundësi për të kushtëzuar ndihmën ose përmbushjen e detyrimeve të traktatit me një njohje të tillë. Po ashtu, Presidenti Biden mund ta riformulojë diskutimin në aspektin e pranimit të Kosovës në aleanca të rëndësishme strategjike dhe jo në terma strikte të pavarësisë. Ç'është e rëndësishmja, pasi BE-ja mban përgjegjësinë përfundimtare për dialogun Kosovë-Serbi, Presidenti Biden duhet të theksojë mbështetjen historike dhe të qëndrueshme të ShBA-së për aleancën, të kontekstualizojë mungesën e njohjes së pavarësisë së Kosovës si pengesë kryesore për vazhdimin e bashkëpunimit me ShBA-në, dhe të ofrojë mbështetje të pakushtëzuar dhe të fuqishme për çdo veprim të BE-së të ndërmarrë në avancimin e njohjes ndërkombëtare të Kosovës.

Në fund, Presidenti Biden duhet të zhvillojë kapacitetin ekonomik të Kosovës duke rritur investimet e huaja direkte dhe duke reduktuar varësinë e vendit nga importet. E para mund të arrihet përmes zvogëlimit të barrierave të të bërit biznes në Kosovë, krijimit të një gjyqësori të aftë për t'i zgjidhur

⁶¹ Tracy Ann Jacobson and Martha Kepe, "U.S. Engagement in Kosovo," *Georgetown University Press* 15, no. 1 (2014): 159.

çështjet shpejt dhe me efikasitet dhe zbutjes së korrupsionit.⁶² E dyta mund të arrihet përmes mbështetjes së sektorëve të bujqësisë dhe energjisë së Kosovës pasi që këta dy sektorë varen kryesisht nga mbështetja ndërkombëtare.

Këto veprime janë hapa të vlefshëm. Fokusi i politikës së jashtme të ShBA-së ka ndryshuar në mënyrë drastike që nga ditët e Luftës së Ftohtë, duke u zhvendosur nga Evropa drejt rajoneve të tjera strategjike si Lindja e Mesme dhe Azia. Por një politikë e jashtme aktive e ShBA-së në Ballkan, si në qëndrim ashtu edhe në përmbajtje, mbetet e një rëndësie të madhe dhe është e nevojshme për të siguruar interesat jetike të ShBA-së. Suksesi i Kosovës si shtet sovran në anëtarësimin dhe përfitimet euroatlantike, imun ndaj ndërhyrjeve të huaja dhe gjithnjë e më i vetëmjaftueshëm është thelbësor për stabilitetin rajonal dhe mund të jetë vendimtar në frenimin e ndikimit kinez dhe rus. Kjo do të ulte tensionet etnike dhe do të çonte në mundësi më të mëdha socio-ekonomike dhe politike për të gjithë individët që jetojnë brenda kufijve të Kosovës. Kjo do të siguronte një kufi të ri për kompanitë amerikane për investime dhe zhvillim ekonomik. Dhe do të rivendoste besimin me partnerët evropianë, besimi i të cilëve është zbehur rrezikshëm. Ndërsa angazhimi në vende si Lindja e Mesme dhe Azia mbeten të rëndësishme, interesat diskutabilë në Kosovë dhe Ballkan janë shumë të mëdha për t'u anashkaluar.

Përfundime

Rreziqet me të cilat përballet ShBA-ja sot janë në njëfarë kuptimi ndryshe nga ato të paramenduara nga udhëheqësit politikë dekada më parë, që zakonisht karakterizoheshin me përfshirje tradicionale ushtarake dhe politika të fuqisë. Por në shumë mënyra, ato janë të njëjta, të karakterizuara nga ideologji konkurruese, përpjekje të jashtme për të ndikuar në politikën e brendshme dhe gara për të siguruar nevojat socio-ekonomike dhe politike të vendeve në zhvillim. Ndërhyrja e suksesshme ose mungesa e saj vazhdon të ketë efekte drastike në trajektoren e shteteve të reja, duke përcaktuar shpesh nëse një vend bie në grupin amerikan, perëndimor-evropian apo përvetëson një model qeveritar konkurrues. Duke pasur parasysh rritjen e politikës autoritare, populiste në mbarë botën dhe degradimin e njëkohësishëm të rolit të Amerikës si lider i saj global, nevoja që politika e jashtme e ShBA-së të heq dorë nga tendencat e fundit të shikimit nga brenda dhe t'i ripërkushtohet pjesës tjetër të botës është e madhe. Kosova ofron një mundësi të rëndësishme për ShBA-në që të ripozicionojë politikën e saj të jashtme dhe çdo përpjekje për të marrë një qëndrim të vendosur në Kosovë do të dërgojë një mesazh pozitiv për aktorët e tjerë ndërkombëtarë se ShBA-së mund t'i besohet promovimi dhe mbrojtja e vlerave demokratike përtej kufijve të saj. Për më tepër, me këtë do t'u sinjalizojë fuqive me plane kontradiktore se çdo përpjekje për të përmbysur demokracinë ose për t'i kërcënuar vendet në lulëzim do të hasë në rezistencë. Presidenti Biden duhet ta shfrytëzojë këtë mundësi, jo vetëm sepse populli i Kosovës i meriton mundësitë për vetëvendosje për të cilat kanë luftuar kaq gjatë dhe kaq ashpër, por edhe sepse një vendim i tillë do të promovojë interesat gjeopolitike dhe strategjike të ShBA-së dhe do të ndihmojë në rikthimin e Amerikës si lider global.

⁶² Jacobson and Kepe, "U.S. Engagement in Kosovo," 161-62.

Instituti Demokraci për zhvillim (D4D) u themelua në prill të vitit 2010 nga një grup analistësh që shqetësoheshin gjithnjë e më shumë se ushtrimi i shtetndërtimit po shpërfillte demokracinë.

Vizioni i D4D-së është të promovojë qytetari aktive dhe të arsimuar që merr pjesë plotësisht në hapësirën publike dhe përdor arenën publike të përfaqësimit dhe vendimmarrjes për të menduar dhe për të ndërtuar konsensus mbi shpërndarjen e burimeve që është efikase, e zgjuar, afatgjatë dhe që sjell zhvillim të barabartë.

D4D ndikon në politikat specifike, promovon qasje ndërsektoriale për zgjidhjen e problemeve dhe adreson rutinën institucionale të vendimmarrjes duke rekomanduar përmirësime në shtuara dhe vepron me efektivitet maksimal për të promovuar plotësisht stabilizimin e Kosovës dhe zhvillimin demokratik.

Mbështetur:

OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS